

Kap. freg. ANDRIJA DABOVIĆ
Split

Slika

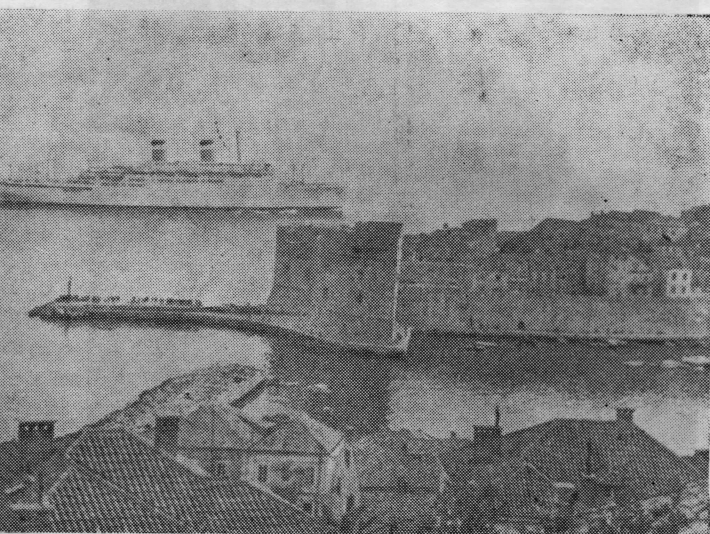
Nešto me stalno progonilo da prevrćem stare novine, papiriće, slike, notes s bilješkama, da rovem prašnjave knjige po staroj škrinji koja je bila tko zna otkada smještena u čošku sobice ispod one velike slike s jedrenjakom u oluji.

Nemaš pametnija posla zajedljivo bi rekla Naste Idi igraj pokera ili poklape. Igraj karata, suludi brate. Dosta je toga prevrtanja. Uđavi me prašina. Vidiš kako krijam. Da! Tako bi me posavjetovala Naste i poslovno nestala, ali ja nijesam mogao da se otresem te navike. Uživao bih u tome poslu. Danima sam prevrtao, okretao, gledao, savijao i opet na isto mjesto ostavljao te na svakojaki način i šarenim rukopisom ispisane papire, slike. U toj gužvi od posla najednom mi zape oko za jednu već požutjelu sliku. Bila je to ratna slika, koja me odmah vratila na minuli događaj onog proljetnog predvečerja, kad sam se bio našao kod korjena starog rogača u uvali Zabita. »Vidi, vidi« — šaptao sam sam sebi i bez daha se unio u sliku na kojoj sam prepoznao samoga sebe kao mladića, borca, iskašanog s deset kožnatih kaiševa uzduž i poprijeko, po žučkastoj, umazanoj bluzi. Tek sam sada na slici otkrivao pojednosti o sebi i prosto se čudio. Ma što su mi bili potrebni ovoliki kaiševi, pobogu burazeru, pitao sam sama sebe i smješkao se. Oh kako je ponekad čovjek smještan sam sebi, bitanga. Onda sam otkrio da sam njemački šmajzer isturio kako da letim u neki bjesomučni juriš i osvajam brdo, ali razvučeni smiješak ukosio se posprdnički i zasio u uglovima mojih usana. Tako je i ostao. Slika ne laže. Tko me to tako slikao i zašto? Kikilo! Dakako! Baš on. Bio je to naš slikar, zdepast, niska čela s čupercima prorijedenih ježura po tjemenu. U hodu bi se valjao kao barka na valovima. Nostio je samo veliku škatulu i govorio kao da se ruđa: »Da te uslikam, džabe,ajd«. I slikao je koječega, ali bi se poslije uvijek žalio na saboterske ratne filmove koje su fabricirale one džukele tamo što podvaljuju sami sebi i drugima, jer sve je u fašizmu lažno, zaključio bi on, namatajući film.

Kikilo je bio smiješan čovječuljak i s njim bi u predahu marša, borbe ili odmora, zbijali šale, crkavajući od smijeha. Aa da. To je on slikao, jadan bože.

Oš, Luka da škljocnem — kao da ga sad čujem.

— Nagari — velim ja — Imaš li film?

He, samo se usloni uz korjen. Tako tako Nasmeji se samo malo burazeru

Ali otegnuo je papke, jadnik. I ne bih ga se bio sjetio. Vidiš šta je čovjek, a da je sad živ bio bih ga dobro naribao za ovu sliku, koja mi je opet na svoj način draga. No tako je to kad čovjek umre i kad umjesto pameti zine samo oglodana lobanja, oprljana zemljom. Samo kost sa šaovima, šuplja kost, popljuvana blatom, utabanim mravljim trasama i dubretom insekata. Lijep je život zato mi se tresao smijeh na usnama. Slika ne laže. I kad umrem strašno ću biti nasmiyan. Ali samo zašto sam toliko šmajzer isturio? Gledao sam taj šmajzer i vidio ruku koja se u očaju slamala. To je bio trenutak onog velikog straha. Došli su kao sjenke s vjetrom, nečujno, pijano, ludo i s gumenim čamcima. Da! Došli su da prekraćuju i onako kratak život, škrt život. Bio sam sam na isturenoj ponti, osluškujući grgurenje talasa koji su se češkali o stijenje. Tko zna što sam sve mislio. Možda ništa nisam ni mislio. Noć je bila kao u rogu sa staklastim nebom i iskrama zvijezda, a tamo malo podalje kroz pukotinu stare kamene kućetine, nasađene na rubu obale, stidljivo se probijala blijeda svjetlost čadžave petroljere. Zabio sam se u igri odsjaja i osluškivao. Znao sam da je tako Kikilo i da sad sigurno smotava kakav film, jer bi to uvijek radio noću: »Ajđ da te uslikam« pomislio sam i strahovito se trgnuo kao strujom udaren. Velika, sjajna vatrena lopta načas je razgnala mrak i kuću. Petroljera je bila iščezla a šmajzer u mojoj šaci stajao je ukočeno, isturen naprijed. Šta se to začas desilo? Sanjam li to ja? Šta li.

Zadahtao sam. Valjda je to strah oblizivao moje tijelo. Hladna cijev nabadala je mrak. »Hej, Kikilo« — povikao sam, drhteći i zateturao zamlaćen, snažnim tupim udarcem. »Tko si, majku li ti lopovsku« čini mi se da sam tako bjesnio, satrven mržnjom i prokletstvom. Izvirivao sam kao jezičak, usađen između dvije, pijano nagnute litice. Tako sam zagubljeno blenuo, a prazan mozak osjećao sam kao ledenu, tešku ploču. »Oj Kikilo« nisam ga mogao dozvati. Rijечи nije bilo. Tek u neko doba oštri zvižduci i ja vidjeh kako me oprli zadimljena čaura. »Dosta« prosiktah i pogledah svoj šmajzer Ma nisam li to ja lud, jadan bože.

Ovamo učini mi se podrugljiv Kikilov glas.

— Huu — ote mi se ropac iz grla i ja iskočih između stijena, ali gadno zateturah i pogrbljen poskočih ustranu. Stadoh i oslušnuh. Cijevanica me je boljela, kost sijevala, jadan bože. Sve je opet bilo mirno. Na nebu su žmirkale zvijezde. More je stenjalo u korijenju stijenja. Koraknuo sam dalje, u noć, oprezno kao u neki ponor pun opasnosti što jedino ljudi znaju da prirede, jer imaju mozak s kojim misle. Nabadao sam očima mrak, dok mi se nešto u glavi mantralo, a noge bivale sve teže, nesigurnije, moje vlastite noge, jadan bože. Tko mi ovo podvaljuje? Možda je onaj zanesenjak Kikilo priždio sve filmove, poludio čovjek, šta li? Tada sam čvrsto koraknuo, ali noge su otkazivale i ja sam klonuo grleći hladan i rosom natopljen šmajzer »Slušaj« rekao sam primičući tu pušku. Ti si kriva. Ti si opasno stvorenje, sam đavo. Šta uludo sikćeš kao zmija, prokleta. Samo smrt siješ, a! Ne znam šta sam i koliko sam još tako nešto buncao sklupčan među nisko, studeno raslinje i kamenje, kad me drmnu nečija teška ruka:

Šta je reče nepoznati glas. Ustaj, druže.

— Ne mogu.

Ranjen?

Ne znam ne znam šta mi je, jadan bože.

Tek negdje u zoru, pogledao sam ošamućen u svjetlost dana koji je nadolazio. Osjećao sam bolove u leđima. Tu kraj mene stenjao je Kikilo. Legao je potrbuške na staro

zgužvano čebe— »Šta je jadan bože«. On je samo škrgutao dubeci glavom u zemlju, dok mu se zaokrugljeni tur uzdizao kao mala, zaravan s vododerinom. Činilo se kao da ljubi staru zemlju. Ispitivački sam gledao obline njegova tijela pokrivena krpama i čudio se šta mu se dogodilo. Šapnuo sam: »Kikilo« — ali on se nije micao, već jednako dubio glavom u zemlju kao da razgovara s bogom podzemnoga svijeta. Glava mi je bila prazna; šuplja i smantrana s njasnim, gadljivim bolovima što nagone na povraćanje.

Podbočen na laktove htio sam zeričak da uzdignem gornji dio tijela, od slabina naviše; da se tako malo uslo-nim, osmotrim okolo, da bolje sagledam Kikila. I baš kad sam se kosnuo pomažući se podbodemim čukljevim, nadoh se opet skljojkan na zakrpljenom, šarenom čebetu, jadan bože. U leđa me prošiškavao tupi bol.

— Budi miran — prenu me glas sanitetskog koji odnekud iskoči s bačvastim licem. Sumnjičavo je zagledao Kikila; zatim brzo i vješto razbaca gunjeve krpetina s njegova tijela. Tek tada vidjeh naslage zavoja prilijepljene uz slabine i išarane krvavim mrljama. Sanitetski je lagano razvukivao zavoj, svijao ga kao cigaretu i opet ga motao mršteći se. »Boli« — tiho upita. Kikilo ništa ne reče, samo zastanja. »U bunilu je« — reče sanitetski kao za sebe — »Ima vatre...« »Dobro se svršilo«. — glasnu se sanitetski podižući oči k meni ispod gustih obrva.

— A što je, družo?

— Ne znam — prostenjah, blenući u nj.

— Dobro... dobro se svršilo — ponovi sanitetski i odmjereno, sređeno ispriča kako je banda uhvaćena, osim jednoga koji je poginuo blizu lvice na onoj ponti i tamo ostao zakoprčen. — »Još se ne zna tko ga je maznuo« — reče sanitetski, ali to nije sad važno. Našli su mu štapin pripijen u šaci i tek što ga nije priđio. Cijela ova kuća i ljudi bili bi za tren otišli dovraga, jer su grunovi eksploziva već bili podmetnuti. Zatim opet pogleda Kikila: — Teže je ranjen u onom puškaranju, ali ti... ti se ne boj. Samo ogrebotina na leđima. Brzo će to zarasti, poučno završi sanitetski i izgubi se poslovno.

— Jadan bože — pomislih gledajući Kikila, koji je — još uvijek svaljen ljubio zemlju. Blenuo sam u nj bez glasa i riječi, a tako sam želio da ga bilo što upitam, da mu pomognem bar s riječima utjehe, kad već s nečim drugim u ovoj prilici nijesam mogao. Oblizivao sam ga pogledom željama, pažnjom i u jednom trenutku umalo ne skočih da mlatnem onu prokletu konjsku muhu koja je dosadno zinzarala oko Kikilove glave. »Baš si đavole, usrano stvo-renje« — i jetko pomislih, prateći let muhe koja je pikirala i upadala čovjeku čak i iza uha. Bila je dosadna, prokleta, kao kakav fašistički avion.

Ni samo ne znam kad me i kako prevario, svladao nekakav drijemež i kad sam ustvari zaspa; razbudio sam se uz gadljivo češljanje nosa i tanak zvuk krilaca. Muha je već bila odletjela, a ja sam osjećao posljedice, svrbež. Trljajući nos opazio sam da sam potpuno osamljen. Kikila nije bilo i to me je začudilo. »Da nije čovjek umro, jadan bože«. — pomislio sam, nakostriješeno bleneći u pramenove suhe, smrvljene slame, koja je tu i tamo bila razbacana, označavajući jedno prazno ležište. Spopadao me je neki nemir i uzbuđenje i stao sam da se koprcam ispod čebeta, sam sâm sebi bio dosadan i proganjen željom za bijegom. No, međutim, ostao sam i dalje tu, prikovan za šuštavu slamu i prekriven starim, trošnim čebetom. »Obećano mi nije dao« — pomislio sam opet s prijekorom na Kikila, na njegov aparat, onu veliku crnu škatulu s kojom je zabušavao ratne planove, kako se pričalo u četi »Ajd da te uslikam« — i sad čujem njegov kao podrugljiv glas. Žao mi je slike u korijenju staroga rogača, jer ako je umro, onda zbogom moje zasluge. Nikad te slike neće vidjeti moje oči. To me je uznemiravalo i u jednom trenutku udario sam golom butinom o tvrdu slamaricu. Sa oblakom prašine osjetio sam struganje potmulih bolova u leđima.

— Budi miran — opet me je prenuo glas sanitetskog koji mi je prilazio s nekim malim zamotuljkom u ruci.

— Za tebe, Luka — reče

— Od koga?

— Kikilo šalje

— Šta je s njim?

— Ne znam — snuždeno reče sanitetski, pružajući mi zamotuljak i ode, kako reče, da sačeka neku pošiljku iz bataljona. Uvijek je taj čovjek nekamo žurio kao da je želio da bude ispred vremena i događaja. U usamljenoj tišini razbucao sam škartoc i gle — ukazala se moja slika a ispod nje: »za uspomenu, Kikilo«. Bio sam sila u korijenju suha rogača s isturenim šmajzerom. Zagledao sam sâm sebe: divio sam se iskreno i svim srcem jer to sam bio ja, ratnik! Svaki sam detalj na toj slici zagledao i sve je bilo usklađeno, baš kako treba. Istureni šmajzer bio je znak vječite opreznosti — zakon rata. Da se džaba glava ne gubi, jer ko' velim: »Prije ja njega nego on mene«. To je bila kao neka navika i činilo mi se da i u snu držim taj isturen šmajzer, jadan bože. Da! Tako je to bilo. To su gorke uspomene, koje se ne mogu izbrisati, ali od kojih se ne može živjeti.

— Idi radotaj, Luka — prosikta Naste — Što sad bleneš u tu sliku?

— Tako — rekoh — Bilo me volja.

— Toliko si zanesen, a.

— Poći ćemo u uvalu Zabita, znaš?

— Svašta li ti na pamet pada.

— Da... da — odgovorio sam joj ne misleći ni na što osim na sliku koju sam brižljivo ostavljao među tvrde kartonske korice i tako se živo sjećao Kikila.

Grade se novi brodovi za »Jugo-slovensku oceansku plovidbu«

Ovih dana potpisan je ugovor o izgradnji četiri velika preoceanska broda nosivosti po 35.000 tona, koja će jedno poznato japansko brodogradilište iz Tokija izgraditi za kotorsko pomorsko poduzeće »Jugoceanija«.

Četiri velika kolosa, koji prema ugovoru treba da budu isporučeni »Jugoceaniji« u prvoj polovici 1966. godine, biti će ne samo najsuvremeniji plovni objekti te vrste, nego će istovremeno predstavljati i najveće plovne jedinice naše trgovačke mornarice uopće.

U njihovoj utrobi biti će mjesta za 35.000 tona rasutog tereta. Oni će biti opskivljeni najmodernijim uređajima za plovidbu a pored toga raspolagat će i znatnim brojem putničkih kabina. Četiri velika kolosa pružat će istovremeno i ve udobnosti posadi i putnicima za vrijeme dugih sati plovidbe. Pored ostalog, svaki član posade imat će vlastitu kabinu sa svim potrebnim higijensko sanitarnim uređajima.

Zbog svih tih izvanrednih svojstava, ova četiri giganta naše trgovačke mornarice biti će svrstani u najveću klasu brodogradnje. Kada oni budu završeni i predani saobraćaju, uz jedinice koje će u međuvremenu stići iz naših brodogradilišta, kotorsko poduzeće »Jugoceanija«, koje na temeljima jedne stare i slavne pomorske tradicije, postaje širom svijeta poznati prijevoznik imat će flotu od 300.000 tona nosivosti.

U okviru programa za obnovu čitave naše trgovačke mornarice i »Jugoceanija« ulaže ozbiljne napore da stare i dotrajale brodove, od kojih je većina na parni pogon, zamijeni novim i suvremenijim plovnim jedinicama, s motornim pogonom.

Već u toku ove godine u matičnu luku Kotor uplovit će dva nova preoceanska broda od po 12.300 DWT, koji nose imena velikih moreplovaca Boke Kotsorske — kapetana Martinovića i admirala Zmajevića. Ti brodovi obavljat će linijsku plovidbu.

»Jugoceanija« će uskoro potpisati ugovor o izgradnji još dva velika preoceanska broda od po 24.000 DWT, koje će isporučiti naša brodogradilišta. Te dvije plovne jedinice služit će za prijevoz rasutog tereta i kao svi novi brodovi ovog poduzeća, biti će opremljene suvremenim navigacijskim instrumentima i mehanizacijom za smještaj i manipulaciju teretom.

Ovim se ne iscrpljuju program obnove flote kojom sada raspolaže »Jugoceanija« jer se do 1970. godine predviđa izgradnja i drugih plovnih objekata, koji će nastaviti velike tradicije bokeljske mornarice.